

## ЗМІСТ

|                 |    |
|-----------------|----|
| Передмова ..... | 10 |
|-----------------|----|

### **Змістовий модуль 1. КАТЕГОРІЇ І ТЕОРІЇ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ І КОНТРАКТНЕ ОФОРМЛЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ**

|                                                                                                               |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Тема 1. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ: СУТНІСТЬ,<br/>СУБ'ЄКТИ, ВИДИ, ФАКТОРИ І ПРИНЦИПИ РОЗВИТКУ</b> .... | 16 |
| 1.1. Зовнішньоекономічна діяльність як економічна категорія .....                                             | 16 |
| 1.2. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності .....                                                           | 18 |
| 1.3. Основні напрямки здійснення зовнішньоекономічних операцій ....                                           | 19 |
| 1.4. Зовнішньоекономічний комплекс та зовнішньоекономічна<br>стратегія країни .....                           | 21 |
| 1.5. Фактори, що впливають на організацію і розвиток<br>зовнішньоекономічної діяльності підприємства .....    | 24 |
| 1.6. Принципи зовнішньоекономічної діяльності .....                                                           | 27 |

|                                                                                |    |
|--------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Тема 2. ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА ЗОВНІШНЬО-<br/>ЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ</b> ..... | 32 |
| 2.1. Класичні концепції зовнішньої торгівлі .....                              | 33 |
| 2.2. Регулятивні теорії розвитку зовнішньоекономічної діяльності .....         | 38 |
| 2.3. “Конкурентні” концепції зовнішньоекономічної діяльності .....             | 43 |

|                                                                                                   |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Тема 3. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ<br/>ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ</b> .....                     | 50 |
| 3.1. Мета, завдання, суб'єкти та інструменти регулювання<br>зовнішньоекономічної діяльності ..... | 50 |
| 3.2. Політика вільної торгівлі і протекціонізм .....                                              | 57 |
| 3.3. Тарифне регулювання зовнішньої торгівлі .....                                                | 59 |
| 3.3.1. <i>Сутність, функції та різновиди мита</i> .....                                           | 62 |
| 3.3.2. <i>Поняття митної вартості та митних платежів</i> .....                                    | 70 |

|                                                                                                                                              |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 3.3.3. <i>Поняття, механізм застосування та способи побудови митного тарифу</i> .....                                                        | 73  |
| 3.3.4. <i>Особливості сучасної тарифної політики. Наслідки введення тарифу</i> .....                                                         | 77  |
| 3.4. <i>Нетарифне регулювання зовнішньої торгівлі</i> .....                                                                                  | 80  |
| 3.4.1. <i>Кількісні обмеження зовнішньої торгівлі</i> .....                                                                                  | 83  |
| 3.4.2. <i>Методи прихованого протекціонізму</i> .....                                                                                        | 89  |
| 3.4.3. <i>Фінансові методи</i> .....                                                                                                         | 91  |
| 3.4.4. <i>Правові методи</i> .....                                                                                                           | 95  |
| <b>Тема 4. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ КОНТРАКТИ</b> .....                                                                                           | 99  |
| 4.1. <i>Сутність, особливості, функції і види зовнішньоекономічного контракту</i> .....                                                      | 99  |
| 4.2. <i>Основні джерела правового регулювання зовнішньоекономічних контрактів. Ознаки договору міжнародної купівлі-продажу товарів</i> ..... | 104 |
| 4.3. <i>Техніка підготовки, укладання і виконання зовнішньоекономічного контракту</i> .....                                                  | 107 |
| 4.4. <i>Зовнішньоторгові документи, що підтверджують виконання контракту</i> .....                                                           | 112 |
| 4.5. <i>Типова структура міжнародного контракту купівлі-продажу</i> .....                                                                    | 116 |
| <b>Тема 5. МІЖНАРОДНІ ПРАВИЛА ТЛУМАЧЕННЯ ТОРГОВИХ ТЕРМІНІВ “ІНКОТЕРМС”</b> .....                                                             | 123 |
| 5.1. <i>Призначення і специфіка застосування термінів “ІНКОТЕРМС”</i> .....                                                                  | 123 |
| 5.2. <i>Особливості укладання контрактів за правилами “ІНКОТЕРМС”</i> .....                                                                  | 129 |
| <b>Тема 6. СВІТОВА І ЗОВНІШНЬОТОРГОВА ЦІНА. ЦІНОВІ, ВАЛЮТНІ І ФІНАНСОВІ УМОВИ ЗОВНІШНЬОТОРГОВОГО КОНТРАКТУ</b> .....                         | 134 |
| 6.1. <i>Поняття світової ціни. Множинність світових цін</i> .....                                                                            | 134 |
| 6.2. <i>Тенденції взаємозв’язку внутрішніх та зовнішніх цін</i> .....                                                                        | 136 |
| 6.3. <i>Класифікація цін світового ринку. Особливості трансферних цін</i> .....                                                              | 139 |

|                                                                              |            |
|------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 6.4. Ціноутворюючі фактори і методика розрахунку експортних цін .....        | 144        |
| 6.5. Особливості ціноутворення в ході укладання зовнішньоторгових угод ..... | 146        |
| 6.6. Цінові і валютні умови зовнішньоторгових контрактів .....               | 153        |
| 6.7. Фінансові умови зовнішньоторгових угод .....                            | 159        |
| 6.8. Особливості міжнародних розрахунків .....                               | 163        |
| <i>Основні терміни та поняття .....</i>                                      | <i>164</i> |
| <i>Питання для самоконтролю .....</i>                                        | <i>165</i> |

## Змістовий модуль 2. ЗОВНІШНЬОТОРГОВІ ОПЕРАЦІЇ ТА ЇХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

|                                                                                    |            |
|------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Тема 7. МАРКЕТИНГОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ<br/>ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ .....</b> | <b>169</b> |
| 7.1. Етапи еволюції і специфіка маркетингу на міжнародному рівні ..                | 169        |
| 7.2. Мотиви виходу підприємства на зовнішній ринок .....                           | 174        |
| 7.3. Оцінка зовнішньоекономічного потенціалу підприємства .....                    | 175        |
| 7.4. Система маркетингової інформації у міжнародному бізнесі .....                 | 179        |
| 7.5. Міжнародна маркетингова стратегія .....                                       | 180        |

|                                                                                        |            |
|----------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Тема 8. ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНІ ОПЕРАЦІЇ .....</b>                                       | <b>183</b> |
| 8.1. Сутність, переваги і ризики експортних та імпорتنих операцій ..                   | 183        |
| 8.2. Особливості здійснення зовнішньоторгових операцій з окремими видами товарів ..... | 190        |
| 8.3. Реекспортні та реімпорتنі операції .....                                          | 192        |
| 8.4. Міжнародні торги (тендери) .....                                                  | 196        |

|                                                                                                         |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Тема 9. ТРАНСПОРТНЕ І СТРАХОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ<br/>ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ .....</b>                        | <b>201</b> |
| 9.1. Роль транспорту у зовнішній торгівлі. Специфіка правового регулювання міжнародних перевезень ..... | 201        |
| 9.2. Організація міжнародних перевезень основними видами транспорту .....                               | 205        |
| 9.3. Міжнародні транспортні коридори .....                                                              | 212        |

|                                                                                                             |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 9.4. Характеристика ризиків та специфіка страхування у зовнішньоекономічній сфері .....                     | 213 |
| 9.5. Страхування вантажів у зовнішній торгівлі .....                                                        | 218 |
| 9.6. Страхування експортних кредитів .....                                                                  | 219 |
| 9.7. Захист від валютних ризиків при укладанні експортно-імпортних контрактів .....                         | 220 |
| <b>Тема 10. ПОСЕРЕДНИКИ У ЗОВНІШНІЙ ТОРГІВЛІ</b> .....                                                      | 226 |
| 10.1. Зміст посередницьких операцій. Переваги та недоліки залучення посередників у зовнішній торгівлі ..... | 226 |
| 10.2. Класифікація посередників за обсягом повноважень і місцем на ринку .....                              | 229 |
| 10.3. Способи винагороди посередників .....                                                                 | 236 |
| 10.4. Організація збуту посередниками .....                                                                 | 238 |
| <b>Тема 11. ОПЕРАЦІЇ ЗУСТРІЧНОЇ ТОРГІВЛІ І ВИРОБНИЧО-ЗБУТОВА КООПЕРАЦІЯ З ІНОЗЕМНИМИ ПАРТНЕРАМИ</b> .....   | 240 |
| 11.1. Зустрічна торгівля: сутність, форми, фактори і наслідки розвитку .....                                | 240 |
| 11.2. Товарообмінні операції бартерного типу .....                                                          | 243 |
| 11.3. Операції, що передбачають участь продавця в реалізації товарів, запропонованих покупцем .....         | 245 |
| 11.4. Компенсаційні угоди на основі виробничого співробітництва ...                                         | 248 |
| 11.5. Виробничо-збутова кооперація. Міжнародні концерни і консорціуми .....                                 | 253 |
| <b>Тема 12. ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ</b> .....                                            | 259 |
| 12.1. Специфіка послуг у контексті зовнішньої торгівлі .....                                                | 259 |
| 12.2. Міжнародний туризм .....                                                                              | 264 |
| <i>Основні терміни та поняття</i> .....                                                                     | 273 |
| <i>Питання для самоконтролю</i> .....                                                                       | 275 |

**Змістовий модуль 3.**  
**МІЖНАРОДНИЙ ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ.**  
**СПІЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО.**  
**ВІЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ**

|                                                                                                                |                |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| <b>Тема 13. ПЕРЕДАЧА ТЕХНОЛОГІЙ У ЗОВНІШНЬО-ЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ .....</b>                                   | <b>278</b>     |
| 13.1. Міжнародний трансфер технологій: сутність, форми і канали ..                                             | 278            |
| 13.2. Міжнародний інжиніринг .....                                                                             | 282            |
| 13.3. Техніка укладання ліцензійних угод .....                                                                 | 287            |
| 13.4. Специфіка франчайзингового бізнесу .....                                                                 | 294            |
| 13.5. Міжнародний лізинг .....                                                                                 | 297            |
| 13.6. Міждержавне регулювання трансферу технологій .....                                                       | 304            |
| <br><b>Тема 14. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СПІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ .....</b>                                   | <br><b>310</b> |
| 14.1. Сутність категорії “спільне підприємство”. Правовий статус, відмінні риси, переваги і недоліки СП .....  | 310            |
| 14.2. Класифікація спільних підприємств .....                                                                  | 317            |
| 14.3. Функціональні ролі спільного підприємства .....                                                          | 326            |
| 14.4. Процес організації спільного підприємства .....                                                          | 330            |
| 14.5. Валютно-фінансові аспекти діяльності спільних підприємств ..                                             | 336            |
| 14.6. Основні причини нестабільності спільних підприємств .....                                                | 343            |
| <br><b>Тема 15. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ОПЕРАЦІЇ У ВІЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОНАХ .....</b>                             | <br><b>346</b> |
| 15.1. Сутність, цілі, принципи і підходи до організації вільних економічних зон .....                          | 346            |
| 15.2. Класифікація вільних економічних зон .....                                                               | 350            |
| 15.3. Специфіка режиму вільних економічних зон .....                                                           | 353            |
| 15.4. Проблема досягнення балансу передумов створення і наслідків функціонування вільних економічних зон ..... | 355            |
| 15.5. Особливості прикордонної торгівлі і транскордонного співробітництва .....                                | 359            |

## **Тема 16. ОФШОРНІ ЗОНИ ТА ОФШОРНЕ**

|                                                                                                  |            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| ПІДПРИЄМНИЦТВО .....                                                                             | 367        |
| 16.1. Поняття податкового планування і “податкової конкуренції” ...                              | 367        |
| 16.2. Зміст і види офшорних операцій .....                                                       | 373        |
| 16.3. Офшорні зони: ознаки, територіальне розташування,<br>різновиди .....                       | 376        |
| 16.4. Специфіка режимів “податкової гавані”, центру “офшор” та<br>реєстру “зручний прапор” ..... | 380        |
| 16.5. Передумови успішної реалізації проєктів офшорних зон .....                                 | 383        |
| 16.6. Особливості створення і функціонування офшорних компаній ..                                | 385        |
| 16.7. Типові офшорні схеми .....                                                                 | 393        |
| 16.8. Перспективи трансформації офшорів на сучасному етапі .....                                 | 401        |
| <i>Основні терміни та поняття .....</i>                                                          | <i>405</i> |
| <i>Питання для самоконтролю .....</i>                                                            | <i>406</i> |

### **Змістовий модуль 4.**

## **УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ**

### **Тема 17. СПЕЦИФІКА МЕНЕДЖМЕНТУ**

|                                                                                                                                                 |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ .....                                                                                                             | 410 |
| 17.1. Сутність, функції, складові і підходи менеджменту<br>зовнішньоекономічної діяльності .....                                                | 410 |
| 17.2. Процедура планування зовнішньоекономічної діяльності.<br>Порівняння функцій управління національною і міжнародною<br>компанією .....      | 413 |
| 17.3. Специфіка вибору організаційних структур управління<br>зовнішньоекономічною діяльністю. Стратегічні<br>профілі міжнародних компаній ..... | 417 |
| 17.4. Особливості менеджменту спільних підприємств .....                                                                                        | 427 |

### **Тема 18. ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА СТРАТЕГІЯ**

|                                                                                                         |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ПІДПРИЄМСТВА .....                                                                                      | 432 |
| 18.1. Стратегічні рішення у зовнішньоекономічній діяльності .....                                       | 432 |
| 18.2. Зміст, послідовність і переваги стратегічного планування<br>зовнішньоекономічної діяльності ..... | 434 |

|                                                                                |     |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 18.3. Етапи і рівні формування стратегії зовнішньоекономічної діяльності ..... | 437 |
|--------------------------------------------------------------------------------|-----|

|                                                                            |            |
|----------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Тема 19. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ .....</b> | <b>444</b> |
|----------------------------------------------------------------------------|------------|

|                                                                                                       |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 19.1. Загальнометодологічні засади здійснення оцінки ефективності зовнішньоекономічних операцій ..... | 444 |
| 19.2. Оцінка ефективності експортно-імпортних операцій .....                                          | 445 |
| 19.3. Розрахунок коефіцієнта кредитного впливу .....                                                  | 446 |
| 19.4. Визначення демпінгової маржі і шкоди від демпінгу .....                                         | 447 |
| 19.5. Розрахунок ставки ефективного мита .....                                                        | 448 |
| 19.6. Оцінка збалансованості інтересів учасників зовнішньоекономічної угоди .....                     | 449 |
| 19.7. Розрахунок суми інтегрального ефекту від діяльності СП .....                                    | 450 |
| 19.8. Економічна оцінка міжнародних лізингових операцій .....                                         | 451 |
| 19.9. Обґрунтування міжнародних ліцензійних та франчайзингових операцій .....                         | 453 |

|                                                                                                      |            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Тема 20. УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У КОНТЕКСТІ СИНЕРГЕТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ .....</b> | <b>455</b> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|

|                                                                                                                 |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 20.1. Сутність синергетичної парадигми .....                                                                    | 455 |
| 20.2. Прояви синергізму у зовнішньоекономічних угодах та загальних тенденціях розвитку світової економіки ..... | 466 |
| 20.3. Синергічна модель менеджменту зовнішньоекономічної діяльності .....                                       | 473 |
| 20.4. Синергічний характер міжнародного трансферу технологій .....                                              | 484 |
| 20.5. Методологічні засади оцінки синергічного ефекту у сфері зовнішньоекономічної діяльності .....             | 489 |

|                                         |            |
|-----------------------------------------|------------|
| <i>Основні терміни та поняття .....</i> | <i>497</i> |
|-----------------------------------------|------------|

|                                       |            |
|---------------------------------------|------------|
| <i>Питання для самоконтролю .....</i> | <i>498</i> |
|---------------------------------------|------------|

|                                               |            |
|-----------------------------------------------|------------|
| <b>СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ .....</b> | <b>500</b> |
|-----------------------------------------------|------------|